

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Pretului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — în străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numerl singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adreseate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 17.

Sibiu, 28/12 Martiu 1879.

Anulu II.

Limb'a magiara în scól'a poporale.

Subt acestu titlu cetimu în „Foi'a Scolastica” din Blasiu Nr. 4 din 15/27 Februaru a. c. următoriele:

„În „Foi'a scol.” Nr. 2 amu aretat ingrigirea enorma, ce s'a produsu în romani si celalalte nationalitati nemagiare, de candu s'a latitu faim'a, că regimulu voiesce a pune pre m'es'a dietei unu proiectu de lege, prin care limb'a magiara se se faca studiū obligatu în tôte scólele confessionale.

Agitatiunea luà dimensiuni atâtu de mari, în câtu capii bisericeloru romane se vediura necessitati a face pasii spre inpiedecarea acelu proiectu.

Purcederea urmata de una parte si de cealalta în totu si mare, este cunoscuta din foile politice. Amendo metropolitii romani au asternutu M. Sale câte una representatiune si anume Esc. Sa dr. Ioanu Vanea impreuna cu episcopulu Lugosiulu dr. Victoru Mihályi în audientia privata la 10 Februaru, cu espunerea pre largu a toturoru motiveloru si inpregiurârilor, precum numai în audientia privata este posibilu, — éra Esc. Sa Mironu Romanu cu una deputatiune în 13 Febr., în audientia publica.

Episcopulu Gherlei, Il. Sa M. Pavelu fiindu pre la 10 Februaru în calatoriã, n'a potutu subscrie representatiunea asternuta de Metropolitulu seu; inse dupa reintôrcere la scaunulu seu venindu la resiedinti'a metropolitana s'a declarat întru tôte invoitu cu pasii facuti. Din partea Ordinariatulu dela Oradea mare s'a datu asemenea declaratiune.

Representatiunea deputatiunei gr. or. s'a publicatu numai de câtu în foile magiare, apoi si în cele romane; éra cea asternuta de Archierei gr. cath. pâna acum nu.

De aci se nascu una nedumerire, carea, se nu fia caus'a de natura atâtu de delicata, ne-amu vedé necessitati a o deduce din motive, cari dorimu se lipsésca din pieptulu fia-carui omu.

Că se satisfacemu dorintiei comune de-a cunosce coprinsulu representatiunei asternute M. Sale de către Archierei gr. cath., o tiparimu aci întru totu coprinsulu.

Adaogemu totu una data, că respunsulu oralu alu M. Sale fu plinu de gratia.

Esc. Sa cu Il. Sa Episcopulu Lugosiulu dupa presentarea representatiunei la Maiestate, cercetara si pre Esc. Sa d. Ministru de culte, si vorbira si acolo în interesulu causei.

Cesarea Regia-Apostolica Maiestate!

Prea gratiosu alu nostru Domnu si Rege!

Sunt mai 900 de ani, de candu S. Stefanu, gloriosulu si glorificatulu rege primu alu Ungariei, creatorulu marilor institutiuni de valóre perpetua ale statulu si constitutiunei magiare, considerandu întieptiesce, că pre teritoriulu acestei patrie mari locuiã cetatiani de mai multe limbe si datine, s'eu nationalitati, pentru institutiunile acele de insemnata istorica ale sale a luat de idea fundamentala considerarea cuvenintiosa si apretiuirea nationalitatiloru că atari, si insemnetatea cu totulu mare a faptei acestei-a si pentru tiãra si statu, a recunoscutu-o prin următoriele cuvente pregnante: „Unius linguae uniusque moris Regnum imbecille et fragile est.” (St. Stephani Decr. I cap. 6. Nr. 3.)

Si întru adeveru! istori'a celoru 8 sute de ani acum trecuti adeveresce în modu stralucitu, că fortaretiile Ungariei zidite pre fundamentulu acela au fostu tari si solide în midiuloru toturoru vicisitudiniloru; pentru-că locuitorii ei de limba si datine diferite, cari formãu paretii acelorã, au traitu între sine — cu rari esceptiuni — în pace si întielegere, éra facia cu pericolele externe amenintatorie s'au întrecutu unii cu altii întru aducerea sacrificieloru recerute spre aperiarea ei; de-ora-ce fia-care si-a iubitu si temutu tesaurii sei pretiosi: religiunea, ritulu si institutiunile sale bisericesci, asia si patri'a comuna că pre nutritori'a s'a, limb'a si datinele s'eu nationalitatea si natiunea sa, că-si pre mam'a sa cea dulce.

Asia a fostu acésta odiniôra, înca si atunci, candu în patri'a acésta mai tardiu unii dupa altii s'au asediatu locuitorii de limbe si nationalitati nouu; asia a fostu acésta totu deauna, pâna în tempurile cele mai din urma. Inse liberalismulu, ce domnesce adi prin Europ'a si asia si în patri'a nôstra, alu

carui principiu este a o rumpe cu trecutul si a ordinã tote almintre, precum se pare, voiesce a deschide cale la schimbãri si în respectulu acesta prin aceea, că prin purcederea sa, în loculu estimarii împrumutate de pâna aci, aflã de bine a dá locu între nationalitati semburiloru jalusiei si ai neîncrederei împrumutate, din cari naturalmente se nascu inparechiãri. Pentru-că trecîndu preste dical'a prudentiei practice „Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui” (se nu treci preste miediuinele vechi, cari le-au pusu parintii tei, Prover. C. 22, v. 28) si parassindu postulatele justitiei distributive, cari înainte de acésta au sierbitu de îndreptariu facia de toti cetatiani patriei, acum radiemandu-se numai pe puterea unoru partide singuratece, nu totu-deauna pune în cumpena postulatele binelui publicu si bunastarea toturoru cetatianiloru de statu, ci de multe ori aceea, ce prefinde interesulu partidei sale si conditiunile de existenta ale egemoniei castigate.

Productulu unui asemenea spiritulu se pare a fi, si în genere se considera de atare, proiectulu acelu Articolu de lege, carele are de scopu introducerea limbei magiare în scólele confessionale, care proiectu înca astépta incuviintiarea prea înalta a Maiestatei Vóstre.

Prea înaltiate Dómne! departe e dela noi, că se fimu condusi s'eu si numai atinsi de spiritulu netolerantiei, candu plecati înaintea prea înaltulu tronulu regescu alu Maiestatei Vóstre, cu supunere omagiala ne rógãmu, se Ve îndurati prea gratiosu a denegã proiectulu de lege amintitu incuviintiarea prea înalta. Pentru-că noi, cari ne tienemu de cetatiani de alta limba si datine, respective nationalitate, suntemu înpinsi mai multu la stare de aperiare, si aperiãmu aceea, ce este pretiosu în ochii nostri si are influentia si asupra binelui patriei comune.

Causele si motivele nôstre, pre cari dupa natur'a lor punemu pondu fôrte mare, si de cari condusi asternemu acésta rogare prea umilita, sunt următoriele:

1. abstragîndu dela aceea, că acelu articolulu de lege dupa judecat'a comuna a cestoralte nationalitati din patria ar' fi numai primul pasu spre

Foisiôr'a „Observatoriului“.

Verfulu cu doru si Florea ciobanulu. *)

Legenda.

I.
Pe unu plaiu de munte,
P'a Dorului frunte,
Florea pastorea,
Oile-si pastea.
De cu primavéra,
Din dióri pana sér'a,
Totu cantandu doisu
Din fluiuru setosu:
Doin'a pastorésca
Turm'a se pornésca,
Doin'a cu suspinu
Se mérga mai linu;
Doin'a cea betrana
Se vie la stana
Lang'unu micu isvoru,
Sub unu fagusioru.
Blandele mióre
Turma de fecióre
Multu ele'lu iubeau
Si voiosu mergeau.
Pe culmi luminóse
Si prin vai umbróse,
Pe „Vérfulu cu Doru”,
Candu esiã din nuoru,
Din fluiuru s'asculte
Doine, viersuri multe,
Ce Florea cantã
De le desmierdã.
Candu la adapare
Alergau prea tare,
Elu cantã cu focu
Se mai stea pe locu.
Se easa din cétia
La locu de verdétia,
Sub fagulu stufosu
Si bradulu pletosu.
Pan' ce santulu sóre
Iarasi va resare
Peste mandrulu plaiu
Ce e chiar' unu raiu
Multe siopte line,
Din frundie suspine
Florea repetã
Viersu'i întrecea.

*) Védiendu din diarie ca dilele acestea are se se cante în teatru o opera, alu carei subiectu este o legenda nationala „Verfulu cu doru,” 'mi-amu adusu aminte si amu gasitu între poesiele mele inedite acésta legenda, scrisa în 1874, pe candu petreceamu vér'a la Sinaia.

Ve rogu dar', domnule redactoru, se bine-voiti a inserã acésta poesia în celu mai apropiatu numeru alu „Pressei.”

Priimiti, ve rogu, etc.

Sava N. Sioimescu.

Ventulu din padure
Si din vai murmure,
Riulu vorbitoru,
Paserea din sboru.

Noue ani cantase,
Oile 'lu urmase
Totu pe plaiu si stanci
Si prin vai adanci.

Sufletu'i crescuse,
Ánima'i batuse
De unu tainicu doru
Ce 'nvelea unu noru,

Cum cétia 'nvelesce
Si pe Doru plutesce
Pan' ce 'n plaiu cerescu
Diorile zimbescu.

Elu cantã la sóre
Privindu la mióre,
Cu ele vorbiã
Si-apoi suspiná.

Iar' la umbra désa,
Unde-i iérb'a-alésa,
In sufletu simtiã,
Si bietu nu sciã.

Ce flóre 'nfloréscu,
Ce frundia 'ncoltesce,
Ce doru si suspinu
De amoru divinu,

Pieptulu i coprinde
Si-arip'a si-întinde
Si 'lu face-a sbura,
Potec' a lasa.

Si pe verfuri 'nalte
Ánim'a se'i salte
Catandu vr'unu isvoru
Ce-are leacu de doru.

Cã-ci a lui iubire,
Tainica simtire,
Inca n'a 'ntalnit
Ce 'i-a fostu ursitu.

II.

Intr'o deminétia
Candu pe vale-i cétia,
Stã Florea oftandu
Din fluiuru cantandu,
Candu d'odata apare
Si pe Doru resare
La lumina'n dióri
Ca plutindu în nuori

..... Unu bojuru de féta
Din sóre picata,
Ca o stea lucindu
Muntii 'npodobindu,
Cu cóma-aurita
De radie 'npletita,
Cu iã de firu
Si ochi de safiru,

Ce-au dulce zimbire
De lasu în uimire,
Si lucescu d'unu focu
Ce opresce în locu.

Aducêndu în lume
Dorulu alu cui nume
Toti sciú si'lu simtiescu,
Ca e focu cerescu.

Florea o diaresce
Fluiuru-amutiesce;
Crede c'a visatu,
Séu cã-i fermecatu.

Se uita mai bine,
Dar negur'a vine;
Florea 'nchisu în nuoru
Canta mai cu doru,

Se rôga de sóre
Radia-i ardietóre,
Se reverse 'n josu,
Unde-i nuorulu grosu:

Norulu se despice,
Negur'a s'ardice
De pe luminisú,
Si de pe bradisú,

Se mai vadia-odata
Naluc'a de féta,
Ce par' c'a visatu
Si l'a sagetatu.

Sórele lucescu
Radiéle-si latiesce
Si 'n „Verfulu cu Doru”
Vede-acelu Odoru,

Ce nu e naluca
Nici Dine ce-apuca
Sufletu omenescu
De mi-lu chinuescu,

Ci e Mariôr'a
Blanda ca miôr'a,
Chipu de angerasiu
Cu sufletu gingasiu,

Dulce cá o flóre
In dióri lucitóre,
Fieca de pastoru
Stéu'a muntiloru.

Ea din satu venise,
Pe Doru se suise,
Prin Sante-Marii
Candu sunt muntii vii,

Si ciobani în târla
S'adunu într'o surla
De se 'nveselescu,
Rodu-si inpartiescu,

Rodulu ce da viatia
Si ii dicu dulcétia,
Adunata 'n munti
Cu piscuri carunti.

Iar candu brum'apare
Atunci de plecare
Bacii se gatescu,
Oile 'ntrunescu

La stân'a din vale
Langa drumulu mare,
Unde vinu mandiari
Pe 'nguste carari

Si-albele mióre,
Ce lucescu la sóre
Si mandri cârlani
Cu voinici ciobani.

Catu fu var'a tóta
Nu se vediu féta,
Nici chipu femeiescu
Pe plaiu pastorescu,

Numai cea feciôra
Blond'a Mariôra
Se-'si vadia-a venit
Pe tatalu iubitu,

Si se plece a-casa
Cu lana alésa,
Cum nimeni n'avea
Din satu dela ea.

Fét'a multu crescuse
Si n'o cunoscese
Candu Florea pe Doru
O diarise 'n nuoru.

Ei copilarise,
De mici se iubise,
Dar' era multi ani
De candu cu ciobani

Elu pe munti âmbalse
Si se 'nvertosiase
In sóre si 'n plo
Pastorindu la oi,

Oile se pasca
Turm'a se-'i sporésca,
Si din mioraru
Si din manzararu

S'ajunga odata
Cu târla bogata
Si casatoritu
Cum 'i-o fi ursitu.

(Va urmã.)

magiarizarea scóloru poporali ale nationalitățiloru acestor'a, si asia acelu articolu de lege, déca s'ar' pune in vigóre, ar' pune temeiul pentru nimicirea successiva a diferitelor nationalități, — abstragându dela acésta, este afara de tóta indoie'l'a, că poterea si rigórea acelu articolu

a) ar' delaturá din scólele nóstre confessionale — că se graim cu restrictiune numai la Ierarchi'a nóstra, — pre cei mai multi invetiatori ai scóloru poporale confessionale si numai din motivulu acelu, carele statoritu prin acelu proiectu de lege si singuru este de ajunsu, că anume aceia nu vorbescu limb'a magiara si nu posedu cunoscenti'a ei. Asia multi individi romani apti, luandu-li-se pana si neavendu nici-unu prospectu, că dupa tempulu si spesele întórse spre studiare se capete unu modu securu de subsistentia, aru desperá si inmulti numerulu celoru lipsiti de pana de tóte dilele si cét'a malcontentiloru, — care lucru cu destingere in tempurile aceste cu directiune socialista, nici patriei nice societății nu i-ar' sierbí nice spre folosu, nice spre hucuriá, ci din contra i-ar' fi spre cea mai mare dauna;

b) loculu acestor felii de invetiatori poporali romani destituiti, este credibilu — se nu dicemu securu, — l'ar' ocupá invetiatori de aceia, cari aru fi capaci de-a satisface postulatului prescrisu in proiectulu de lege, de si aceia nici dupa limba si dupa nationalitate nu aru fi romani, nice dupa confessiune nu aru fi gr.-catholici; si asia pentru Ierarchi'a gr.-cath. ar' poté se intrevina acea anomalia neaudita si starea acea consternatória, că educatiunea si instructiunea prunciloru sei de scóla, a fiitoriloru sei credintiosi, lasata pre mani straine se fia incredintiata bunei vointie a unoru individi cu principie si vederi contrarie principiiloru sale religiöse si limbei sale eclesiastice, contrarie ritului si datinelor sale crestine, — care lucru capii ierarchiei nóstre nu l'aru poté suferi cu nepasare si fara de-a se plange in contra lui, si nice una data nu aru poté contribui spre aceea, fara de-a neglece cu totul, că nescari mercenari perfidi, postulatele esentiali ale santei lor vocatiuni si ale sublimiei lor missiuni.

Deci pentru-cá se prevenim unele stări cá-si aceste, vocatiunea nóstra sacra pretinde, că se lucrăm spre delaturarea acelu incidentie, ce aru produce atari stări, si acésta inplinu prin cererea nóstra prea umilita de mai susu. Dar' inca

2. déca ponderám, ce felii de spiritu petrunde educatiunea religiösa-morala a teneriloru, a fiitoriloru parinti de familia, membrii ai societății, cetatiani si credintiosi ai biserecelor, cari teneri esu din scólele manipulate de liberalismul domnitoriu acum, séu influintiate de spiritulu lui, si principiele de comunu anticrestine, supte sub educatiunea acésta, ánim'a omului cauta se se infióre, si ori-care cetatianu cu caracteru si membru credintiosu alu biserecei inplutu de ingrigiri, cauta acusi se cadia in desperatiune.

Chiaru pentru acésta noi cá administri ai biserecei catholice si aperiatori respundietori ai vietiei crestine, din respectu cá credinti'a ei si moral'a crestina se remana nevetemate, si in interesulu bine intielesu alu societății, si alu statului, cari ambii in realitate se baseza si se tienu la olalta prin acele, se inflorésc din ce in ce mai multu, inca suntemu necessitati a face rogarea nóstra prea umilita. Mai incolo

3. ceea ce si mai tare inmultiesce ingrigirile nóstre cu totul indereptatite este inpregiurarea aceea prea momentösa, că ierarchi'a nóstra gr. c. in credinti'a biserecei catholice este intemeiata dupa ritulu grecescu, cu limb'a romana, că limba eclesiastica, precum se vede apriatu din cuvintele relative ale bulei canonizatorie a S. Scaunu Apostolicu alu Romei date in 1853, cari cuvente dicu: „In Ecclesiasticam Provinciam Graeco-Catholicorum unitam linguae Romanice. . . Apostolica Auctoritate perpetuo quoque erigimus et instituimus“.

Asia dara pentru Ierarchi'a nóstra eclesiastica limb'a romana este cestiune de viétia, (conditio sine qua non); prin urmare totu ce amenintia si pericliteza limb'a biserecei nóstre, limb'a romana, amenintia si pericliteza totu odata Ierarchi'a, biserece'a nóstra. Déca noi facia de pericollulu acesta amu fi indiferenti, atáta ar' insemná, cátu a ne face tradatorii biserecei nóstre, ceea ce si numai a supune ar' fi pecatu cumplitu, se nu dicemu atentatu sacrilegu.

Déca odinióra cu dereptulu s'a potutu dice despre bisereca, cumcá dins'a este mam'a scólei poporale, cá-si carea in tempurile de mai inainte singura a nascutu si ingrigitu scól'a poporala; in presente se poté afirmá despre scól'a poporala, că

este foisorulu (tind'a) biserecei, carea strapune din sinulu seu biserecei pre fiitorii ei credintiosi.

Asta-di din foisorulu acesta pasiescu afara si intra in biserică credintiosi. Déca in foisoru atmosfer'a spirituala, adeca educatiunea si instructiunea, este nesănetösa, séu poté infectata, ea nice atunci nu inceteza de a torturá pre locuitorii sei inpiliti in modulu acesta, si a le vescedi viétia religiösa-morala, candu ei intra in biserică.

Cá nu cumva si noi acusi se ni capetamu credintiosi din foisóre de aceste, trebue se ne cugetamu de tempuriu, că pentru noi se nu se infintieze atari foisóre, ceea ce dorimu a dobendí si prin acésta petitiune omagiala a nóstra.

Pre candu plecati inaintea tronului Maiestatei Vóstre ne rogám pentru ascultarea si inplinierea prea gratiösa a acestei cereri prea umilite, perenám cu cea mai adunca supunere omagiala.

Ai Maiestatei Vóstre

Vien'a 9 Februaru 1879

prea umiliti si prea credintiosi supusi si capelani

Dr. Ioanu Vancea m. p.,
AEpu si Mitropolitu.

Dr. Victoru Mihályi m. p.,
episcopulu Lugosiului.

Ungari'a.

— (Catastru.) Dela 1851 s'au inceputu lucrarile catastrali in acésta tíera. Celu de antaiu operatu a costatu milióne, dara nu a fostu bunu mai de nimicu. Alu doilea costá totu milióne si a esitu plinu de erori. In a. 1875 diet'a Ungariei votá in art. VII de lege 5 milióne 700 sute de mii florini pentru terminarea catastrului, clasificarea calitatiloru de pamentu, fiesare de chiai, dupa care se se poté calcula venitul curatu alu fiecarei proprietati de pamentu. La terminarea acestor lucraru nespuse de anevoiöse s'a prevediutu unu restimpu numai de trei ani. Ce se vedi inse! din Juniu 1875 pana in Juniu 1877, adeca doi ani de dile, lucrara numai la corecturi, éra in acelu timpu sum'a susu aratata se chieftu intréga si preste aceea inca 100 de mii. Din corecturi inse statulu avu atáta folosu, că multime de proprietati mai alesu de cele mari, a caroru mesuratura de mai inainte fusese falsificata, mesurandu-se de nou, au fostu supuse la contributiune mai mare asia, că de atunci incóce statulu incassédia cu câte 2 1/2 milióne florini mai multu din darea de pamentu (fonsiera).

Pana aci ar merge de bine de reu; dara tocma acum se cërta in B.-Pesta asupra unoru cestiu de cea mai mare inportantia. Teritoriulu intregu alu tiei cá proprietate a locuitorilor, coprinde mai multu cá 50 milióne de parti mari si cele mai multe mici. Dupa „Pesti Napló,“ la clasificarea si pretiurea lor se mai ceru celu pucinu 4 ani, cá sa fia gata in a. 1882. Atunci inse catastrulu nou va fi costatu pana la 14 milióne florini. Lucrulu inse nici cu atáta nu e terminatu, ci dupa aceea urmédia a se pune 2—3 termine de reclamatiuni, fiindu-cá se prevede fóra spiritu de profetia, că voru mai remanea destule erori; locuitorii inse voru reclamá in lini'a prima contra pretiuritorilor carii, dupa cumu afirma acelasu diariu in Nr. 57, au porunca dela ministrulu respectivu, cá se classifice calitatile in secretu si se pretiúesca cátu mai susu, totu in secretu. Scopulu adeca este, cá darea de pamentu din tierile corónei unguresci se éa pe viitoriu de siguru la 40 de milióne pe anu. Si fiindu-cá acésta suma deocamdata nu ese din venitul poprietatiloru, de aici se poté esplica informatiunea ce ne dá in Nr. preced. dn. corespondente din comitatulu transilvanu Solnocu-Doboca locuitu mai totu de romani, cá darea capului (turc. haraciu, cá se nu ti'lu taie) se alatura sub unu nume falsu de dare pe castigu la darea dupa proprietati, cá-ci poporulu saténu fiindu in parte considerabile lipsitu de proprietate imobila si ajunsu aprópe la proletariatu, firesce cá dupa mo-sii'a ce nu o are, nu mai poté plati, deci se plátésca pentru capulu seu, alu nevestei si alu baiatiloru trecuti de 16 ani. Adeca daca ar fi castigu, se plátésca; dara unde este castigulu?

Noi amu mai tractatu acésta cestiune si in anulu trecut de vreó doué ori; ea inse merita a se discuta celu pucinu in tóta lun'a odata, si inca de cátra barbatu competentu, cá-ci altumentrea va fi vai de sufletele locuitorilor. Chiaru in Ungari'a s'au aflatu destui proprietari carii reclamara contra pretiuriloru exagerate declarandu, cá cu acelea pretiuri ei sunt buni bucurosi a'si da proprietatile la statu in arenda.

— (Esirea apelu) in Ungari'a causá si pana acuma stricatiuni din cele mai infricosiate; mai virtosu riulu Tisa devastá una parte considerabile a tiei, anume in asia numita tíer'a de diosu (Alföld). Sate intregi sunt asia dicindu spalate de pre faci'a pamentului. Intr'unu singuru tinutu pe aprópe 100 de mii jugere (pogóne) pamentu cultivatu, sunt nimicite tóte semenaturile din anulu acesta. Nicairi inse calamitatea nu este asia de mare cá in regiunea Segedinului. Cateva sate din inpregiurulu acelu orasiu au disparutu, dupace locuitorii apucara a scapá cu viati'a. Acuma inse chiaru Segedinulu cu 70 mii locuitori ai sei, mai totu magiari, este in celu mai invederatu periculu de a fi nimicitu. Gubernu, comand'a militara, societatile de corabiare trimitu din tóte partile ajutórie, ca dóra voru salvá macaru orasiulu, cá-ci de campuri nu mai poté fi vorba. Poteri gigantice se concentra la ridicari de iezaturi si sapaturi de canale, elementulu inse isi bate jocu de ele.

Totu-odata sunt fórté batetórie la ochi doué sciri venite éra in 11 dela Segedinu, cá adeca din caus'a lipsei totale de securitate s'a proclamatu dreptulu statariu ridicandu-se spendiuratori, si cá cei mai multi orasieni nu voru se mai lucre, ci fugu care in cátrau.

— (Reactiune pornita contra representatiuniloru substernute la monar-chulu prin archiepiscopi, episcopi si deputati.)

Ni se scrie din comitatulu Marmatiei (Maramurasiu) in Ungari'a de dato 3 Martiu st. n., cá membrii de ai auctoritatiloru publice chiama la sine individi din comunele romanesce, preoti, doctenti, si pe toti cáti sciu serie, sau numai a'si manji numele, cá se subscia unu protestu in contra pasiloru facuti la Vien'a de cátra deputatiunile nóstre in caus'a scóloru si a limbei, si se céra introducerea prin lege a limbei magiare in scólele confessionali romanesce, facute din pungile poporului, nu din ale carturariloru. Protestulu vine de unde vine, facutu gata, si se pune sub nasulu fiacarui carturariu cá se'l'u subscia sau manjésca, fóra a intrebá prea multu dupa coprinsulu lui, cá-ci li se scotu ochii cu exemplulu rusnegiloru. S'au aflatu chiaru asia numiti „domni de romanu,“ cari jóca acea comedia mársiava. In Nr. viitoriu vomu da cá proba unu exemplu concretu, plinu de scandale, care se potu asemená cu cele de care se intempla mai de regula in colegiile electorali. Operatiunea strategica contra romaniloru nu este reu combinata, ea merge concentricu cátra scopu. Episcopii rom. catholici pusi in lini'a de batalia, angagéta la inceputu numai de cátra cei doi ruteni. Archiereii romanesce trasi in prepusuri diverse prin diariile magiare. Celu din Blasiu descriu cá desertoru dela caus'a nationale; celu din Sibiu cá credintiosu causei magiare inca de candu facuse parastasulu pentru cei 13 generali unguresci spendiurati de cátra austriaci la Aradu, acumu inse sedusu de cátra demagogi („Kelet,“ „Szabadság“ etc). Celu din Gherla castigatu prin episcopi'a Oradei. Celu din Aradu prin decoratiune. Celu din Caransebesiu pocaitu din alte cause. Consistorieloru, protopopiloru si altoru preoti pusu scalusi de feru in gura prin subventiunile sarantóce. Nu ne miramu de tóte acestea minciuni infame, cá se propaga, se revólta inse sufletulu nostru candu dâmu preste romani nauci, carii le credu cá nesce babe, ba inca punu si remasiaguri pe ele, in locu de a infrunta obraznici'a cu demnitate de barbatu. De altumentrea acestea sunt si urmarile publicatiuniloru nóstre precipitate. Prea ne-amu grabitu a bate tóca dela Pasci.

Romani'a.

Bucuresci, 6 Martiu st. n. Chiaru in actulu sublime alu nascerei omului, comandatu de Mam'a Natura, dorerile femeii care urmédia dupa nascere, sunt adesea mai cumplete si mai periculöse decâtu in-sasi nascerea. Curatu acestu fenomenu ni se presenta astadi dupa regenerarea politica a statulu Romaniei si a natiunei romanesce. Natiunea isi recastigá independen-tia sa politica si nationale cu sangele seu; Europa 'ie recunoscu pe langa conditiuni, care pe numele loru celu adeveratu se potu numi afrontu. Pentru perderea Basarabiei avu óresicare consolatiune in castigarea Dobrogei; dara a'i inventá o cestiune jidovésca, a'i dá apoi caracteru religiosu, este aceea ce a ranitu pana la ficati pe totu romanulu. A'i da caracteru puru sociale si national-economicu, tréca mérga, cá-ci acésta nu o néga nici romanii. Cu alte cuvente, ei se ferescu de multimea mare a jidoviloru, din cauza cá prevedu in spóirea lor ruin'a economica a tiei. Romanii inse nu potu simpatísá, anume cu jidovii nentiesci-lesiesci, inea si din alta cauza de inportantia estrema. Sunt tocma 25 de ani, de candu se castigasera cele dintai

documente autentice la mana, despre planulu de a coloniza principatele romanesci cu unu numeru catu se pote mai mare de jidovi si de alti suditi, pentru ca si sub acestu pretestu se se pote formula in conferentiele diplomatice din acea epoca pretensiunea de incorporarea loru la unulu sau la doua din monarchiile vecine. Gubernulu actualu isi castiga si astadi informatiuni destulu de sigure, ca „Aliantia universale israelita,” cu resedintia centrale in Parisu, ramurita prin filialele sale in tota lumea, potere mare, ce lucrédia mai multu intru ascunsu, nu vrea se scia de simpla revisiune a art. 7 din constitutiune, adeca de admitterea la indigenatu nu numai a persóneloru si familiiloru de confessiuni si rituri christiane, ci si de nechristiane, cumu mosaici si mohamedani. Cu totulu alt'a e pretensiunea aliantiei israelite: indigenarea si investirea cu drepturi politice a toturor jidoviloru cati se afla in timpulu de facia in Romani'a, ori nascuti acolo, sau locuitori de cate 20—30 de ani, ori veniti numai de eri in tiéra; atara de aceia, ori cati voru mai veni in Romani'a, dupa petrecere de unu anu se fia recunoscuti ipso facto de cetateni ai Romaniei.

Vede ori-cine, ca aci nu pote se fia lucru curatu, si ca Aliantia israelita nu lucra singura, ci este ajutata din afara de undeva, cu mana tare si cu braci inaltu, firesce sub conditiune, ca o mana se spele pe alt'a si amendoua facia. A li se lasa Romani'a in arenda pe timpu nedeterminatu, cu conditiune de a facilita unu imprumutu de cateva sute de milióne. Facia cu acestea conjuncturi, facia si cu agitatiunile unoru fanatici din patria, nu avemu se ne miramu, daca astadi cestiunea jidovésca domina situatiunea in gubernu, in camere si in societatea romanésca intréga. Multime de alte cestiuni sunt aruncate cumu amu dice, in scartu de inaintea acesteia.

Chiaru scirile din Dobrogea, de si multe din ele prea interesante, ocupa numai loculu alu doilea. Cestiunea Arab-Tabia deocamdata pausédia, pre catu timpu o luara in mana cabinetele cele mari, unde recuresse gubernulu Romaniei. Alte sciri din acea provincia sunt mai totu bune. Nu numai romanii, ci si ceilalti locuitori ceru scóle. Gubernulu le deschide, si prefectii districteloru trimitu raporturi despre bucuria locuitoriloru. Veniturile statulu din Dobrogea se arata pana acumu asia de bune, in catu daca nu se voru face cumva investitiuni prea mari si nesocotite, spelele administratiunei se voru coperi fóra dificultate si fóra ca locuitorii se se simtia asupriti. Locuitorii turci se arata fórté multiamitori, pentru-ca autoritatile publice romanesci le au ajutatu cu tota energi'a, ca dupa întórcerea loru de pre unde fugisera de frica muscaliloru si a bulgariloru, se reintre in proprietatea vetreloru si pamenturiloru pe care le avusera de mai inainte. De alta parte, din Basarabi'a se ceru familiile romanesci in Dobrogea pe la comunele parasite de cercassiani; ba amu ajunsu ca se vedemu chiaru bulgari din Basarabi'a, garii mai inainte isi alerga gurile contra romaniloru, cerendu si voia de a trece sub protectiunea romanésca, pentru-ca s'au si saturatu de parintésca administratiune russésca. Ceea ce turbura si revólta pe omenii cevasi mai simtitori este in Russi'a spionagiulu la totu pasulu, precum nu este mai mare nici chiaru in Ungari'a.

Propunerea de revisiunea constitutiunei (Art. 7) trebue se se publice din 15 in 15 zile de trei ori in ambele camere. In 4 Mart. 20 Febr. se dete propunerei prim'a lectura. Dupa trecerea de 3×15 zile voru urmá alegerile la camerele de revisiunea constitutiunei. Se pare inse, ca si membrii cei mai inversiunati ai opozitiunei s'au invoitu inca de pre acumu, ca numai art. 7 se fia modificatu si altu nimicu, ci constitutiunea din 1866 se remana asia cumu este.

Russi'a

Ori catu de mari si stralucite ar fi fostu rezultatele resbelulu russo-turcu, ele totu nu potu ecivalá si nu se potu mesurá cu relele de care suferu marele imperiu nordicu. Acestu imperiu, despre care se pote dice ca in elu sórele nu apune, are mai multe puncte vulnerabile. Cele mai principali din acestea nu sunt toemai calamitatile ciumei si ale finantieloru sale derangeate, ci fierberea sociala de care este coprinisa intréga massa a poporatiunei sale de 80 milióne. Este cunoscutu, ca in Russi'a pre langa gubernulu Tiarulu mai esista inca si unu gubernu secretu, ce se numesce pe sine „tribunalu secretu” si acarui chiamare este o reforma radicala a sistemulu actualu de guvernare in imperiulu russescu. Atatatele comise in tempu relative fórté scurtu, asupra celoru mai inalti functionari ai statulu, ne probédia pana la evidentia, ca acelu tribunalu secretu fórté bine organisatu si disciplinatu, isi inplinesce missiunea sa cu o seriozitate si consecintia uimitóre. Generalu Popof, Mezencef si in tempulu din urma gubernatorele Krapotkin sunt victimele acelu tribunalu suteranu. Dar' in tempulu din urma diarele straine adusera óresi-care sciri fórté sensationale si despre cele ce se petrecura in chiaru sinulu familiei imperatesci. Asia i se scriu din Petersburg diariulu „N. W. Tageblatt” urmatórele:

In Petersburg trebue se se fi petrecutu lucruri extraordinarie. Circledia nisce faime, a caroru basa nu se pote scruta. Precum afirma versiunea cea mai moderata, in diu'a de 4 Martie in órele ante-meridiane imperatulu Alesandru se fi primitu visit'a marelui duce moscenitoru. Acesta se fi fostu nevoitu se antisimbredie mai multu tempu, diacausa ca Tiarulu se afla in consiliu cu cativa ministrii. Dupa aceea Tiareviculu a

fostu lasatu inlaintu si avu o intrevorbire fara martori cu Tiarulu, care durá aprópe trei patrare de óra. Dupa acésta audientia elu parassi palatulu fórté iritatu si plecá acasa. Imperatulu chiama indatu la sine pe ministrii, cari se mai aflau inca in palatu si tremurandu de necasu si palidu ca céri-le dise, ca in interesulu propriu alu statulu o considera de cea mai mare urgentia, a tramite fara intardiere pe principele moscenitoru ca prisionieru la castelulu Schlüsselburg, acusandu-lu in modulu celu mai violentu, ca ar fi urmarindu tendintie subversive. Numai dupa mari greutati a succésu a induplecá pe Tiarulu, care era iritatu in gradulu supremu, se ia mesuri mai domóle in contra fiului seu, asia ca se facu abstractiune dela esilarea moscenitorulu in castelulu acela din Livlandi'a si Tiarulu se multumi a tramite fiului seu prin comitele Adlerberg ordinulu, ca pana la alte dispositiuni se nu parasésca palatulu seu si se se considere ca arestatu.

In 3 l. c. era diu'a suirei pe tronul a tiarulu Alesandru; indatu dupa serviciulu divin, la curtea din Petersburg avu locu o mare primire. Ca primi gratulatori aparura marii principi, alu caroru oratoru era principele moscenitoru. Acesta pasí din semi-cercu inainte, felicitá pe Tiarulu in numele membriloru casei imperiale si apoi adause intr'unu tonu seriosu si serbatorescu: „Noi dorimu din sufletu si speramu cu sigurantia, ca domnitoriulu érási va luá un'a din acele decisiuni mari si intiepte, de care M. Sa a luatú dejá atatea pentru binele Russiei.” La acestea imperatulu a respunsu cu o grava intonare: „Ve multiamescu din sufletu pentru dorintiele esprimate. Aspiratiunea mea a fostu si este, ca la tempulu seu, urmatoriulu meu se afle imperiulu la inaltimea missiunei sale interne si esterne. Ni s'au prezentatu probleme mari si unele din acestea trebuescu realitate fara intardiere. Asia reducerea cheltueleuru, regularea valutei, indreptarea acelor neajunsuri mari in armata si administratiune, care s'au ivitu in urm'a esperientieloru facute in acesti ani, precum si radical'a delaturare a neajunsuriloru sanitare. Alte probleme se potu pune la ordinea dilei, candu pasiunile se voru fi inblanditu. Déca nu'mi va fi permis mie se ajungu acelu momentu, atunci urmatoriulu meu va luá asupra si sublim'a missiune si o va indeplini cu poteri prospete.”

Intr'o tacere profunda se retrasera principii mari, facendu locu ministriloru, in alu caroru nume principele Gortciacof felicitá pe imperatulu.

Correspondentie particulare ale „Observatoriulu”.

— (De langa Naseudu 15 Fauru 1879). Inca in anulu espiratu 1878 isi incepú activitatea o reuniune invetiatorésca, infiintata de invetiatorii dein fostulu districtu naseudeanu si giuru.

Acésta reuniune pórtá numele: „Reuniunea Mariana,” si 'si are resedintia in Naseudu, cuprinde in sinulu seu unu numeru frumosu de membri si afóra de teritoriulu fostulu districtu si anume din tractele protopopeski: alu Bistritiei, Budacului si Becleanulu.

De si pucine se strecurara in publicitate pana acumu despre activitatea acestei reuniuni, fia ca acésta tacere e tacerea albinei, fia ca si are caus'a in alte inpregiurari, dara pentru amicii progresulu nostru nationale e o suprinde imbecuratória, ca acésta reuniune esista si inaintédia cu pasi siguri spre tint'a sea. Avendu si acésta reuniune centrulu activitatiei sale in unu punctu, carele straluce pre orizontulu culturai nostre nationali, e indreptatita a aspirá la cele mai imbucurátore rezultate, numai déca invetiatorii voru fi insufletiti pentru causa, ca-ci sucursulu doritu nu va lipsi din partea organeloru competente si nice inlesnirile necesarie din partea populatiunei romanticulu tinutu, carea prin considerabilele sale sacrificie, aduse pre altariulu Minervei, a datu dovedi despre iubirea sa de progresu.

Nu sum chiamatu, dara nice me afli in placut'a positiune, a dá informatiuni mai detaliate despre organismulu si activitatea acestei reuniuni, lipsindu mi datele necesarie, imi iau inse libertatea a raportá dvóstra in urmatórele despre decursulu adunarei l-ei reuniuni filiale a „Reuniunei Mariene” tinute la 9 Febr. a. c. in Zagra, loculu natalu alu fericitulu Vicariu Joane Marianu.

De si tempulu érá nefavorituriu, totusi inca din preser'a dilei de adunare incepura a veni invetiatorii la loculu adunarei, unde fura primiti cu ospitalitate fratiésca de invetiatorii din locu, cari facura dispuetionile de primire preste tota asteptarea.

Domineca demánétia, la órele 8, afara de doi membri, toti erau presenti.

Dupa celebrarea s. liturgii, la carea participa toti invetiatorii, emulandu in cantari, conformu programei se adunara cu totii in scóla triviala,*) insocite de unu insocite de unu numeru frumosu de poporeni in frunte cu paroculu loculu.

Deschidendu presedintele siedintia cu o cuventare acomodata, cenferintia pasí mai antaiu la discussiune asup'a agendeloru curente, apoi urmara prelegerile practice si adeca:

I. Se tractéza practice tenerimei din scóla elementara sunetulu m de invetiatoriulu Teodoru Draganu.

II. Altu exercitiu practic: tractarea adjectivulu in clas'a I. „triviala” de invetiatoriulu „trivialu” Macedonu Manu.

III. Propunere practica despre termometru in clasea a II. „triviala” de invetiatoriulu diriginte alu scólei „triviala” Jóné Draganu.

La finea fiacarei prelegeri, suspindiendu-se siedintia, fu invitata comisiunea criticatória a se retrage, spre a si

*) Stergeti, ve rugamu din stilulu oficiale scolasticu acestu terminu adoptatu de cine scie ce pedanti in sec. trecut, in locu de elementariu, incepetoriu, comunale. Trivialis lat. semnifica ad literam, dintre drumuri, apoi ordinariu, de tóte dilele, prostu, mojicescu. plebeu.

Red.

face observarile asup'a prelegerii, érá dupa redeschiderea siedintiei isi desvoltá observatiunile sale.

Desteritatea, cum si modulu tractarei mai cu séma a invetiatoriloru celoru doi din urma, apoi responsurile precise a le prunciloru, date in limbagiu corectu, au probatu, ca acesti invetiatori sunt la inaltimea missiunei loru.

Tactic'a observata de comisiunea criticatória in dificultatea totulu, ce a fostu de dificultatú inse numai intre marginile obiectivitatiei, apoi desvoltarea vederiloru libera si negenata, manifestata de invetiatori in discussiunea plenara, au datu destule probe, ca invetiatorii sunt patrunti de santiani'a causei, si au in vedere numai prosperarea invetiamentulu, nesuindu fiacare a cunósce reulu, a lu emendá si a imitá ceea ce merita imitare.

Acestea sunt totu atatea simptome, ca acésta reuniune va prosperá, va aduce rezultatele dorite si astu modu va constată, ca reuniunile sunt la noi uniculu remediú pentru ameliorarea invetiamentulu si redicarea neconsideratulu statu invetiatorescu la demnitatea cuvenita.

Dupa pertractarea obiecteloru din programa, la órele 3 p. m. se dede unu prandiu comunu in cas'a invetiatoriulu diriginte Ioane Draganu, la care nu lipsira nece toastele indatinate.

E demna de amentire si impregiurarea, ca preotulu locale din Zagra d. Petru Verticu, care e totu-odata si membru alu „Reuniunei Mariene”, a luatú parte cu interesu viu in fruntea braviloru sei poporeni la discussiunile siedintiei. E demna de amentire acésta inpregiurare pentru indiferentismulu celu mare, cu care se privesce la noi spiritulu de asociare in genere si in specie cá midiulocu de a dá invetiamentulu nostru nationale unu aventu mai rapede.

Fia cá bravulu preotu se isi afle multi imitatori, fia cá preotii nostri romani se nu privésca cu indiferentia, séu chiar' cu despretiulu camu usitatu la noi, nisuintiele invetiatoriloru de a se intruni; fia ca preotii si invetiatorii mana in mana se nisuésca la inplnirea detorintiei loru comune inpusé de intemeiatoriulu crestnismulu. Pre la órele 5 p. m. invetiatorii se despartira intre salutari fratiesci sub impressiunea celoru mai dulci suveniru, spre a se revedé in comun'a Salva, unde s'a decisu a si tiné acésta reuniune filiale a 3 adunare.

Nu potu inchiaie acestu scurtu raportu, fóra a amentí de una scrisore a Rev. D. protopopu din Tractulu Becleanulu, adresata presiedinteli reuniunei filiali, escusandu pre invetiatorii sei, ca din neajunsulu midiuloceloru materiali nu potu luá parte la adunările reuniuni.

Fia 'mi permisú a observá, ca chiaru reuniunile si numai aceste sunt midiuloculu de a creá invetiatoriloru pusetiunea, ce le compete in societate si prin urmare si de a inbunatatí starea loru materiale.

Invetiatorii din tractulu Becleanulu fiendu in nemidiulocita vecinatate cu Naseudulu, ar poté numai profitá, asociandu-se „Reuniunei Mariene”, si asia formandu densii un'a reuniune filiale separata, cá cei din tractele mai indepartate, alu Bistritiei si Budacului. Z.

— (Valea-Borgoului, 22 Februaru n. 1879.)

„Velut thus non hominibus sed Diis competit, ita laus non indignis sed bonis tribuenda.” — Stobae.

Subscriii invetiatori de pre Valea-Borgoului, preur'a Jaad, comitatulu Bistritia-Naseudu, venimu a ne rogá, cá se binevoi-Ti a publicá in colónele „Observatoriulu” urmatórele: Unde invetiatoriulu 'si scie chiamarea si pricepe legea scolara, acolo si afacerile scolare se afla in stare inbucuratória. Inse cá scólele se prospere, nu depende numai dela invetiatori, ci si dela organele scolari destinate a executa legea immediatu. Noi in vocatiunea nóstra de invetiatori amu datu adesea preste obstacule atátu facia de neglenti'a parintiloru de a si tramite pruncii regulatu la scóla, catu si facia de alte recerintie necesarie scóleloru. Obstaculele inse s'au delaturatu totu-deauna cu punctualitate esemplara, atátu inainte de incorporarea districteloru Naseudu si Bistriti'a in comitatulu Bist. Nas., — candu organulu executivu érá din sinulu nostru: d-lu N. Rusu' actualulu pretore in Naseudu; catu si acelu, candu organulu executivu nu este din sinulu natiunei nostre. S'au delaturatu si se delatura, repetimu, de câteori ne adresamu cátra acela, care, cá omu cultu scie cumá devis'a secului presente este cultur'a, si cá cultur'a se cascadea prin scóle. Cá se nu ocupamu spatiulu pretiuitulu diariu „Observatoriulu”, — venimu a-o spune francu, cumca acelu nobilu barbatu ce si acumu ne dá mana de ajutoriu intru delaturarea obstaculeloru, e spect. d. actualulu jude procesuale alu cerculu Jaad, Gottfried Ruales. Pre bas'a motiveloru supraduse; pre bas'a asiudului zelu ce pune intru prosperarea scóleloru: venimu a i aduce cea mai ferbinte multiamita publica. Primi-Ti on. Redactiune asigurarea destineii nostre consideratiuni!

Jacobu Onea, inv. diriginte. Maced. Flamandu, invetiatoriu. Stefanu Vrasmasiu, invet. Giorgiu Giorgitia, invetiatoriu.

Sciri diverse.

— (Dómnele decorate), ale caroru nume figuréza in decretule publicate in Monitoriulu oficialu No. 266 si 288 din anulu 1878, No. 37 si 40, din anulu curentu, si cari n'au primitu pana astadi brevetele crucei Elisabeta ce li s'a conferitu de A. S. R. Domnulu, sunt rugate a se adresa la cancelari'a ministerulu afaceriloru straine, pentru a li se ramite brevetele ce le sunt destinate, firesce, punendu exactu adress'a si locuint'a.

— (Din orasielulu Beliu in comitatulu Biharu) aflamu dupa una corespondentia mai lunga

despre activitatea demna de tota laud'a a conducatorilor comunei bisericesci greco-orientale din locu. Acea comuna numera numai 64 familii, ca-ci ceealta poporatiune este si acolo inpartita in diverse confessiuni. Bisericuti'a acelei mici comune pe la 1860 aflandu-se in stare aprópe de ruina, fu inchisa prin auctoritatile politice; comun'a isi facu alt'a, de si cu prea grele sacrificie. Scol'a nu avea. In anulu 1868 se apuca se o faca, dara nu'i ajunsera poterile cá se o aduca la indeplinire nici in 10 ani; ii mai lipsia multe. Comitetulu parochialu veni la ide'a, cá se'si cerce noroculu cu unu balu. Intr'aceea primariulu orasiului dn. Vasilie Albiciu inprumutá pe scol'a cu sum'a necesaria numai pe sperantia, cá-si va scóte banii din venitul balului, care se si tinu in 4/16 Febr. a. c. si fu cercetatu bine de cátra familii de diverse nationalitati si confessiuni. Venitulu brutto fu 146 fl. 50 cr.; spesele 58 fl. 80 cr. Remase netto summ'a 87 fl. 70 cr. cá ajutoriu pentru scol'a gr. orient. din locu. Contribuirile preste pretiulu de intrare au fostu mai multe si generóse, anume dela urmatorii domni: István Németh 5 fl., Ioanu Papu 5 fl., Mor Berger 5 fl., Bálint Molnár 5 fl., Ioanu Zach 5 fl., Dr. Mihály Klieber 3 fl., Sigismundu Papu 3 fl., Vasiliu Albiciu 3 fl., Georgiu Popoviciu 3 fl., Paul Gavrillette 3 fl., Antal Molnár 3 fl., Leopold David 3 fl., Iacob Márton 3 fl., Robert Bernat 3 fl., Ferencz Henger 3 fl., Károly Szelle 3 fl., Ioanu Bic'a 3 fl., Iosifu Pinti'a 3 fl., Heinrich Stern 3 fl., Perco Primus 2 fl., Ferencz Gyurtsak 2 fl., Georgiu Orosz 2 fl., Antal Grifaton 2 fl., József Bandy 2 fl., Ferencz Kocsis 3 fl., Nicolau Stanu 1 galbinu si 1 taleru in pretiu de 6 fl. 50 cr., Franciscu Herczeg junior 2 fl., Antal Schmith 3 fl., Mihály Szilágyi 2 fl., Jozsef Korom 2 fl., Ioanu Caton'a 2 fl., Romulus Mangr'a 2 fl., János László 2 fl., Müldner Vilmos 2 fl., Ioanu Vass 2 fl., József Stillman 2 fl., Eisenbal Antal 2 fl., János Rukuvánszky 2 fl., Adolfu Lefkovics 2 fl., Paul Lulusi'a 2 fl., Simionu Tomuti'a 2 fl., Emanuel Jakob 2 fl. Altii mai multi au datu câte 1 fl.

— (Unu atentatu rusescu asupra dr. A. Popoviciu.) Despre acésta afacere diariulu „Romanulu“ primesce dela insusi dr. A. Popoviciu urmatóarele amenunté: In diu'a de 9. Febr. densulu siedea liniscitu pe o banca in fati'a bufetului de pe sioséu'a Kisseleff, candu de odata i se presentara doi individi inarmati cu bastóne, alu caroru capu era de feru. Unulu era colonelulu Stefanu Nicolici, siefulu politiei secrete rusesci din Bucuresci, ér' alu doilea unu individuu numitu Hauser. Colonelulu rusescu se adresa in tonu bruscu catra dr. Popoviciu dicéandu'i: „Mai trasu in judecata pentru calomnia? Stái ca'ti vomu dá noi judecata! si in acelasi momentu redica bastonulu si 'lu indrépta spre capulu lui. Dr. Popoviciu pará lovitur'a, se scula de pe banca si aplicá dóue palme atentorelui. In acelasiu momentu sociulu colonelului apuca pe doctorulu romanu de gütu, dar' acesta printr'o miscare repede scapa din man'a aceluia. Atunci colonelulu rusescu inpreuna cu sociulu seu pleca in huiduirea publicului indignatu, care vedindu ce se petrece, sarise in ajutoriulu doctorului Popoviciu.

— (Teplitz.) Isvorulu termalu dela renumitele bai din Teplitz secase in urm'a unei catastrofe din minele de carbuni dela Dux. Acést'a pentru locuitorii de acolo era o calamitate publica, pentru-ca venitul si subsistenti'a lor in mare parte era conditionata prin petrecerea óspetiloru la acele bai. Era deci atatu in interesulu localitatii, catu si alu statului, cá se se intreprindia tóte mijlócele possibili pentru reafarea acelu isvoru. Gratia mesuriloru si saptaturiloru ce s'au facutu in 3 l. c., isvorulu au fostu reafatu la o adancime de 13 metrii si cu o temperatura de 27³/₁₀ R. Se prea intielege, ca bucuri'a locuitoriloru din Teplitz, precum si a tuturor ce au lipsa de acea baia este nedescriptibila.

— (Frecventi'a universitatiloru rusesci) Unu diariu rusescu „Wixermia Illustr.“ afirma, ca la o poporatiune de 80 milióne precum este aceea a Rússiei, frecventi'a institutelor mai inalte de invetiamentu d'abia se urca la cifr'a de: 13,500 studenti. Poporatiunea universitatiloru austriatice este de 12,000, éra aceea a Germaniei 20,000 studenti.

— (Unu serviciu bine resplatitu.) Timbrulu postalu fu propusu pentru prim'a óra in Angli'a la anulu 1840 de catra Rouland Hill, care in semnu de recunoscintia pentru serviciulu adusu, fu numitu de gubernulu englesu baronu si cavaleru alu ordinului „Tye Bath“ si primi din partea comericiului englesescu totu in semnu de recunoscintia 350,000 franci, ér' din partea parlamentului 500,000 franci. In septeman'a trecuta cetatea London a datu lui Rowland Hill o diploma de cetatienia intr'o cuthia de auru, in tocmai cum s'a datu principelui de Wales, mostenitoriulu tronului.

Dar' timbrulu postalu n'a fostu inventatu de Rowland Hill, ci numai propusu si sustienutu de densulu. Adeveratulu inventatoru este tapitierulu Robert Muray, care traiá sub domni'a lui Carolu alu II. Atunci innovatiunea potú reusi. Rowland Hill este astadi de 80 de ani.

— (Incendiu.) In 3 l. c. au arsu castelulu Tervueren, care era resiedinti'a nefericitei imperatese Siarlot'a socia imperatului Maxmilianu de Mexico. Imperatés'a au fostu dusa la Laeken, o alta resiedintia a regelui Belgiei.

— (Unu copilu dibaciu.) Era acum câte-va septemani, a dóua di de una din cele d'antaiu nopti de iérna, in timpulu caror'a campiile erau acoperite de zapada: servitorii unei mosii din Lachisse, parte dependinta de comun'a Piétrebais, ducéandu-se la lucrulu loru audira gemete, ce pareau cá esu dintr'o móra pe langa care treceau. Apropiandu-se, descoperira, culcatu sub móra, unu teneru baiatu, care nu dedea decatu prea slabe semne de viétia.

Slugile se grabira a duce pe murindulu la casele arendasiului, unde gratia ingrijiriloru inteligente si asidue ce i se detera, isi veni indata in simtiri, si in dóue, trei dile apoi fu salvatu. Elu fu intrebatu atunci, de unde veniá, cine era si eata ce istorisi:

Elu era nascutu la Sevastopolu; tatalu seu, generalu Bluchos, fusese ucisu in lupt'a dela Plevn'a. Muma sa muri de superare aflandu de mórtéa sociului seu. Cátu despre densulu, care voise se insotiésca pe tatalu seu, fusese ranitu si culesu de o ambulancia englesa si condusu in Angli'a.

Candu fu vindecatu pe deplinu, dupa cererea sa fu imbarcatu pe bordulu unui vaporu pentru Anvers; de acolo se duse la Bruxelles, apoi, perdiendu toti banii voise se se duca pe josu langa Wavre, unde trebuia se gasésca o vechia ruda, alu carui nume ilu uitase si a carei adresa o perduse.

Tatalu seu lasase o avere de 25 milióne, avere pe care o gerá tutorulu seu ce locuesce in Moscova.

Copilulu se dicea ca e in etate de 13 ani, elu avea aerulu asia de dulce, éra atatu de blandu, atatu de inteligentu, incatu tóta lumea, in satu, se interesá de sórtéa lui. Notariulu cantonului se insarciná a scrie in Rússi'a spre a gasi pe tutorulu séu pe parintii tenerului erou alu acestei triste istorii.

Scrisorile si telegramele remaneau fara răspunsu. Asia ca, cu tóta gentileti'a ce aretá baiatulu, cu totu aerulu seu de sinceritate, aceia care ilu primisera incepura a avea indoeli asupra veracitatiei recitarei sale. Si sub imperiulu acestei preocupari notariulu din Longueville conduse pe baiatu la Bruxelles si ilu presentá ambasadorului Rússiei.

La cestiunile ce i se pusera in limb'a russa, strengariulu raspunse, cu unu mare sange-rece, câte-va cuvinte ce interlocutori si nu intielegeau de locu.

Ori si cum, acesti din urma observara ca acést'a nu este unu lucru atatu de extraordinariu, din caus'a marelui numeru de dialecte vorbite in Rússi'a.

Parasindu ambasad'a — unde i se promise cá se voru luá informatiui — notariulu se gandí a face o visita comisariului de politie din Bruxelles, spre a 'i espune casulu si a se informá, déca nu cum-va i se semnalase la politie unu copilu disparutu.

D. Lenaers, dupa ce au ascultatu istori'a, invita pe baiatu a scrie in ruscesce, si acesta, cu cea mai mare inlesnire, se puse a face pe chartia o serie de litere óre-cari. Elu facuse acést'a fara hesitare si in modulu celu mai naturalu. Si apoi comisariulu de politie necunoscéandu limb'a rusa, prob'a nu era conchidietóre.

— Do you speak english? dise d. Lenaers, adresandu-se baiatului.

— No! raspunse indata acesta.

Sprechen sie deutsch? urmá comisariulu.

No! dise anca copilulu.

— Gyzyt gy ne vlaming? mai dise d. Levaers.

— Neenik! facu atunci pretinsulu rusu, si acésta cu unu accentu gantoanu din cele mai pronuntiate.

De asta-data, elu se tradase si necrediu'ta comedia ce acestu dibaciu copilu de 13 ani jucase de siese septemani, se terminá.

Cedéandu amenintiariloru comisariului, miculu diavolu terminá prin a marturissi ca se numiá Cuvelier si ca parintii sei locuescu in Gand. D. Lenaers telegrafia colegului seu din acestu orasiu si elu i raspunse, ca in adeveru miculu Cuvelier — caruia nu se intempla acésta pentru antei'a óra — parasise pe parintii sei „musicanti ambulanti.“

Professiunea esercitata de parintii sei le reamintesc, ca si miculu Cuvelier canta din vióra si locuitorii din Pétrebais si Longueville ilu ascultara de multe ori cu placere.

Eata unu copilu dibaciu, ce promite. — (Indepedinti'a belgica.)

— (Cetatea Sau Francisco) va fi prim'a care va introduce preste curendu iluminarea tuturoru stradelor sale prin lumin'a electrica.

Ne permittemu a reflecta pe acei domni abonati din Romani'a, carii

binevoisera a prenumerá la diariulu nostru pe la 1/13 Septembre 1878, cá abonamentulu ddloru espirá la 28 Februaru st. v., se póte inse innoi mai usioru prin mandate postali, sau in bilete hipotecarie de a le Romaniei, éra in capitala la librari'a Szöllösy in piati'a teatrului, cu 22 lei noi pe 1 anu, cu 11 l. n. pe 6 luni, éra pe 10 luni pàna la 31 Decembre cu 18 l. 40 bani.

Unii domni din Romani'a depunu abonamentulu la oficiulu postei din locu, in bani de ai tieiei, pentru-cá se'i inaintedie la oficiulu postei regesci din Sibiiu. Acestu modu de prenumeratiune este inpreunatu cu formalitati, de care abia póte se'si faca cineva idea. De ex. banii se depunu la post'a din Bucuresci, fia pentru ori-si ce diariu; oficiulu de acolo comanda fói'a, nu la redactoru ori editoru, ci de a dreptulu la post'a din tiér'a vecina, dara banii nu'i transmitte, pàna nu a primitu vreo doi Nri. Oficiulu postei de aici comanda fói'a de unde scie densulu. La vreo luna de dile cere pretiulu dela oficiulu din Bucuresci. Acum inse trebue se'i socotésca valórea dupa cursulu de aici in valuta austriaca. Asia oficiele postelor sunt pedepsite cu multime de corespondentie sterpe, éra proprietarii diarielor abia isi vedu banii la câte trei luni. Spre a evitá tóte acestea formalitati, care n'au nici-unu sensu, modulu celu mai simplu este, sau a pune adress'a scrisa curatu si banii alaturea sub cuverta, sau a luá mandatu postale, pe alu carui cuponu se insémna sum'a si in dosu adress'a intr'éga.

Morburi de pieptu si plumani

de ori-ce natura se curéza siguru prin

Allopolu de plante Schneeberg a l. Wilhelm

pregatitu dupa prescrierea medicului, si se capeta de la Franz Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen. Suculu acest'a s'a doveditu de bunu pentru dorerile de grumazu si pieptu, grippa, ragusiéla, tusa si tróгна. Multi cumperatori marturisescu, ca numai suculu acestui-a au a-si multumí somnulu placutu.

Escellentu este suculu acest'a, cá preservativa pe tempu neguros si aspru.

In urm'a gustului fórte placutu copiiloru este folositoriu, celui-ce suferé de plumani inse, o treubintia; cantaretiloru si oratoriloru contra vocii inchise séu ragusite, unu midilocu necesariu.

Multine de atestate confirma cele de susu: Cea mai clara dovéda despre effectulu extraordinariu alu acestuiu sucu este, ca cons. de curte de d. prof. **Uppolzer**, rectorulu magn. la universitatea c. r. din Vien'a, ilu foloseste cu celu mai bunu succesu in spitálu, precumu si la persóne private.

Asemene s'a aflatu recomandabilu si s'a prescrie adese suculu acesta de multi alti medici indigeni si din strainatate.

Pentru dovedirea celoru afirmate reproducemu urmatóarele scrisori recunoscútoare:

Testimoniu.

Fiiulu meu de siese ani Franciscu a suferitu optu septemani in tusa magarésca in asia mesura, in cátu me temeam cá nu cumu-va se se innece; intru ace'a a slabitu cu totulu si a fostu atatu de debilu, in cátu abia stá pre petióre. Atunei mi-s'a recomandat allopolu de plante de Schneeberg, si multiamita acestui midilocu minunatu, indata dupa intrebuintiarea primei sticle a mai incetatu tusa, dupa a dou'a sticle cautá bene afora copilulu, a venit la potere si de atunci e deplinu sanetosu. — Si fetiorulu meu celu mai mare a scapatu in câteva dile, prein midiloculu acest'a, de o tusa mare si ragusiéla.

Deci cu multiamita sincera estradau acestu testimoniu, pentru curarea rapede si miraculósa a copiiloru mei si dorescu cá acestu midilocu se devina cunoscutu si folositu in tóte partile prein omenimea suferinda.

Flatz, 6. Martiu 1855.

Anton Just.

Laurentiu Scheibenreif, primariu.

Onorate Domnule!

Te rogu a-mi mai trimite cátu mai in graba inea 4 sticle dein renumitulu D-tale Allopolu de planta, dupa folosirea aloru 2 sticle afu cá doreréa de pieptu si guta, pre cumu si respiratiunea scurta se micsióréza pre di ce merge, pentru ace'a me

adresezu astadata de a dreptulu la D-Ta, in sperarea de a capatá dein celu mai próspetu. Acludu 5 fl. m. c.

Cu tóta stim'a se subsémna

Heinrich Bock, chirurgu.

Münchret langa Ostrang, 23. Febr. 1859.

Testimoniu medicale.

Allopolu de plante Schneeberg este unu medicamentu fórte usiatoriuu pentru doreri de pieptu, asthma, hectica, tusa, cataru, si este de recomandat in casuri de asteliu de bóle.

Hohenmauth, 25. Ian. 1858. Dr. Feschl.

D-lui L. Cantily, apotecar in Graz.

Onor. Dle! Folosindu in desiertu diferite midilóce pentru doreréa de pieptu, de carea suferiam greu de 2 ani, am cercatu si cu o butelia de allopolu de plante Schneeberg anuciutu de d-ta, care se póte recomandá pe siguru la toti hectici; pentru-ca, dupa intrebuintiarea celui d'antaiu exemplariu amu sentitu usiorare, si dupa-ce am mai cercatu cu 2 sticle din acésta medicina minunata, sanatatea mi se restaurá pe deplinu. Multiamindu-si Dlu meu, din tóta anim'a, remanu alu D-tale servitoriu cu totu obligatu

Graz, 3. Febr. 1857.

W. J. Pock.

Domnulu meu!

(21) 33

Dupa-ce prin intrebuintiarea allopolui d-tale amu scapatu cu totulu de tusea mea si de ragusiéla impreunata cu aceea, de care suferisem septemani si totu odata in urmarea binefacutórelor rezultate ale acestui allopolu minunatu de plante mi-am recastigatu si vocea de mai nainte, me sentiu fórte obligatu a 'i multumí din tóta anim'a pentru acésta inventiune salutaria, cum si a recomanda acésta medicina probata, dupa a mea convictiune, la toti cáti suferu de pieptu si mai ver-tosu cantaretiloru. Cu perfecta stima

Peisching, 25 Juniu 1857.

Joanu Bauer, docente.

Informatiunea despre folosire se alatura la fia-care sticle. Pretiulu unei sticle 1 fl. 25 cr. v. a. Pachetarea se computa cu 20 cr.

Depositu principalu la Franciscu Wilhelm apotecariu in Neunkirchen.

Allopolu de plante genuinu se mai afla in

Sabiiu: Friedrich Thalmayer, comerciante.

Aradu: F. Tones & Comp.

Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu.

Alba-Julia, Julia Fröhlich, apotecariu.

Clusiu: Ed. Valentini, apotecariu.

Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu.

Sighisóia: J. B. Teutsch, comerciante.